

DOI 10.36074/grail-of-science.12.12.2025.120

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ВИПРОБА МЕТОДИКИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ДО ВОКАЛЬНО-ВИКОНАВСЬКОЇ САМОРЕГУЛЯЦІЇ

Бянь Наньнань

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського», Україна

Анотація. У статті висвітлено перебіг експериментальної перевірки ефективності методики підготовки майбутніх магістрів музичного мистецтва до вокально-виконавської саморегуляції в ході констатувального та формувального експериментів, зокрема презентовано діагностичний апарат, педагогічні умови, етапи і результати застосування означеної методики.

Ключові слова: вокально-виконавська саморегуляція, експериментальна методика, підготовка, майбутні магістри музичного мистецтва, педагогічні умови.

Постановка проблеми. Феномен здатності до саморегуляції як необхідної комплексної якості майбутнього магістра музичного мистецтва містить у собі психо-фізіологічні, психолого-педагогічні та художньо-інтерпретаційні механізми управління виконавським процесом. Ефективне формування відповідної компетентності з необхідністю потребує розробки і перевірки спеціальної методики підготовки майбутніх магістрів музичного мистецтва до вокально-виконавської саморегуляції.

Аналіз досліджень та публікацій. Теоретичною основою розробки й експериментальної апробації методики підготовки майбутніх магістрів музичного мистецтва до вокально-виконавської саморегуляції стали міждисциплінарні розвідки, які засвідчили, що найчастіше проблеми саморегуляції розглядаються в полі психологічної науки. У такому випадку перед ведуть американські дослідники. Зокрема, M. Gailliot, N. Mead та R. Baumeister стверджують, що саморегуляція (Self-Regulation) становить одну з найважливіших функцій «Я» [2]. P. Thagard і V. Wood створюють таксономію «Самості», класифікуючи близько вісімдесяти Я-феноменів, приділяють увагу й саморегуляції [3]. Серед розвідок, близьких за своєю проблематикою нашому дослідженню, виокремлюємо розробки Сунь Сін, щодо формування умінь саморегуляції музично-виконавських дій майбутніх учителів музичного мистецтва [1]. Натомість питання підготовки майбутніх магістрів музичного

мистецтва до вокально-виконавської саморегуляції фактично не вирішувалось ні в теоретичній, ні в практичній площині.

Мета роботи – висвітлити перебіг експериментальної апробації методики формування здатності майбутніх магістрів музичного мистецтва до вокально-виконавської саморегуляції

Виклад основного матеріалу. З метою визначення якісного стану підготовки майбутніх магістрів музичного мистецтва до вокально-виконавської саморегуляції, упродовж першого і другого семестру 2022-2023 н.р. першого семестру 2023-2024 н.р. було проведено констатувальний експеримент на базі Навчально-наукового інституту музичного і перформативного мистецтва та соціокультурних практик Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського».

В експериментальній частині дослідження брали участь 58 майбутніх магістрів музичного мистецтва (за спеціалізацією «вокал») та 6 викладачів фахових дисциплін підготовки майбутніх викладачів вокалу. Констатувальний етап підготував організацію та проведення формувального та контрольного етапів дослідно-експериментальної роботи. На констатувальному етапі було визначено критерії, показники та рівні підготовленості майбутніх магістрів музичного мистецтва до вокально-виконавської саморегуляції; розроблено етапи експерименту, його діагностичні методики та проведено перший контрольний зріз.

Оскільки мотиваційно-інтенційний компонент у структурі підготовленості майбутніх магістрів музичного мистецтва до вокально-виконавської саморегуляції стосувався сфери саморегуляції психічних процесів, отже, охоплював позитивну мотивацію і професійні наміри щодо емоційно-вольової саморегуляції та усвідомлену спрямованість самопідготовки до використання технік психічної саморегуляції у творчій діяльності, для його оцінювання було визначено *ціннісно-вольовий критерій*.

Показниками першого критерію визначено наступні: міра розуміння цінності саморегуляції у професійному становленні виконавця-вокаліста; міра вмотивованості до самовдосконалення у сфері психічної саморегуляції; ступінь здатності до цілеспрямованого розвитку вольової, емоційної та когнітивної саморегуляції у процесі вокально-виконавської діяльності. Кожний показник конкретизувався ознаками його прояву, що допомагало нам винаходити ефективні діагностичні методики та доцільні творчі завдання.

Серед відповідних діагностичних методик констатувального експерименту назвемо: опитувальник на виявлення міри розуміння цінності саморегуляції у професійному становленні майбутнього магістра музичного мистецтва; анкету на виявлення міри вмотивованості до самовдосконалення у сфері психічної саморегуляції; діагностичну карту щодо виявлення ступеня здатності до цілеспрямованого розвитку вольової, емоційної та когнітивної саморегуляції під час вокального виконання. Водночас проводились педагогічні спостереження та творчі форми роботи з магістрантами, які конкретизували якісний рівень підготовки до вокально-виконавської саморегуляції за мотиваційно-інтенційним компонентом.

Оскільки пізнавально-технічний компонент структури підготовленості майбутніх магістрів музичного мистецтва до вокально-виконавської саморегуляції ґрунтувався на феномені саморегуляції голосового апарату, отже, охоплював усвідомлення здобувачами анатомо-фізіологічних основ голосового апарату, знання щодо механізмів голосоутворення, дихання, резонування та артикуляції; навички регуляції вокально-технічних процесів дихального контролю, позиційного відчуття, координації артикуляційних і резонаторних дій у процесі створення художнього образу та комунікації з аудиторією; застосування вокально-технічних прийомів саморегуляції з метою оптимального звуковідтворення та збереження голосового апарату, для його оцінювання було сформульовано *гностично-індивідуальний критерій*.

Показниками другого критерію визначено: міра теоретичної обізнаності щодо будови та функцій голосового апарату, принципів вірного голосоутворення; ступінь спроможності до усвідомленого керування процесами дихання, фонації, артикуляції, резонування; ступінь ефективного застосування індивідуальних прийомів голосової саморегуляції для подолання перевтоми, збереження голосової звучності та гнучкості. Наведені показники конкретизувались ознаками прояву кожного з них, що визначало зміст доцільних діагностичних методик і творчих завдань.

На цьому етапі констатувального експерименту задля діагностики підготовленості майбутніх магістрів музичного мистецтва до вокально-виконавської саморегуляції за пізнавально-технічним компонентом було застосовано: тест-судження на виявлення міри теоретичної обізнаності щодо будови та функцій голосового апарату, принципів вірного голосоутворення; діагностична карта для самооцінювання ступеня спроможності до усвідомленого керування процесами дихання, фонації, артикуляції, резонування; творчо-діагностичне завдання для виявлення ступеня сформованості індивідуального стилю голосової саморегуляції для подолання перевтоми, збереження голосової звучності та гнучкості. Здійснювались педагогічні спостереження за творчим самовиявом магістрантів, що додатково підтверджувало якісний рівень підготовки до вокально-виконавської саморегуляції за пізнавально-пошуковим компонентом.

Зважаючи на те, що рефлексивно-регулятивний компонент структури підготовленості майбутніх магістрів музичного мистецтва до вокально-виконавської саморегуляції безпосередньо виявлявся через творчу самореалізацію особистості, отже, був пов'язаний зі здатністю до самоконтролю та самокорекції вокально-технічних дій у процесі співу й охоплював спроможність до рефлексії власного творчого процесу та вокально-виконавського результату, усвідомленого контролю над емоційно-вольовими станами в умовах сценічного виступу; уміння регулювати поведінку й виконавські виражальні засоби з урахуванням художнього задуму; готовність до вокально-виконавської діяльності на основі самопізнання, самооцінювання та самокорекції, для його оцінювання було сформульовано *контрольно-рефлексивний критерій*.

Отже, *показниками третього критерію* визначено: ступінь спроможності здійснювати самоконтроль і корекцію сценічно-поведінкових, технічних та

емоційних компонентів виконання; міра здатності інтегрувати технічні, емоційно-художні та інтерпретаційні аспекти у цілісному творчому акті; міра здатності до творчої самореалізації через гармонійне поєднання внутрішнього стану й сценічного самовираження. Показники третього критерію конкретизувались ознаками прояву кожного з них, які вплинули на зміст обраних діагностичних методик та творчих завдань.

Для діагностувального вимірювання рівнів підготовленості майбутніх магістрів музичного мистецтва до вокально-виконавської саморегуляції за рефлексивно-регулятивним компонентом було застосовано: творчо-діагностувальні завдання щодо виявлення ступеня спроможності здійснювати самоконтроль і корекцію сценічно-поведінкових, технічних та емоційних компонентів виконання; тестування на виявлення міри здатності інтегрувати технічні, емоційно-художні та інтерпретаційні аспекти у цілісному творчому акті; опитувальник щодо виявлення міри здатності до творчої самореалізації через гармонійне поєднання внутрішнього стану й сценічного самовираження.

У процесі осмислення якісних параметрів здійсненого діагностування було узагальнено диференціальні риси кожного з чотирьох рівнів підготовленості майбутніх магістрів музичного мистецтва до вокально-виконавської саморегуляції: адаптаційного, початкового, достатнього, високого. За результатами констатувального експерименту адаптаційний рівень підготовленості майбутніх магістрів музичного мистецтва до вокально-виконавської саморегуляції засвідчує наявність мотиваційно-інтенційних, пізнавально-пошукових та рефлексивно-регулятивних проблем. З метою зростання якості освітнього процесу майбутніх магістрів музичного мистецтва необхідно впроваджувати методику підготовки майбутніх магістрів музичного мистецтва до вокально-виконавської саморегуляції.

Метою *формульованого етапу* експериментального дослідження (2024-2025 н.р., перший семестр 2025 н.р.) була перевірка ефективності експериментальної авторської методики підготовки майбутніх магістрів музичного мистецтва до вокально-виконавської саморегуляції. На початку формульованого етапу нами був здійснений моніторинг успішності вокального навчання магістрантів після розподілу на КГ (12 осіб) та ЕГ (12 осіб). Були зафіксовані середні значення груп критеріїв оцінки підготовки майбутніх магістрів музичного мистецтва до вокально-виконавської саморегуляції. Основу нашої методики створювали педагогічні умови (створення індивідуально-орієнтованого освітнього середовища підготовки майбутніх магістрів музичного мистецтва до вокально-виконавської саморегуляції; формування емоційно-вольової стійкості майбутнього виконавця-вокаліста; залучення магістрантів до пізнавально-пошукової діяльності у процесі осягнення прийомів вокально-технічної саморегуляції; актуалізація креативної технічно-психологічної автономності вокально-виконавської діяльності у процесі публічного самовиразу), які впроваджувались поетапно.

Логіка та послідовність етапів формульованого експерименту були визначені структурними компонентами підготовленості майбутніх магістрів музичного мистецтва до вокально-виконавської саморегуляції – мотиваційно-інтенційним, пізнавально-пошуковим, рефлексивно-регулятивним. Відповідно

метою першого етапу експерименту було осмислення спрямованості інтенцій та стійкості мотивації магістрантів на свідоме управління власними психічними станами у вокально-виконавській діяльності. Метою другого етапу експерименту було визначено сформованість знань, умінь і навичок, що забезпечують ефективне керування функціональними процесами голосового апарату та вокально-технічними прийомами саморегуляції. На третьому етапі було заплановано досягнення мети упровадження технології вокально-виконавської саморегуляції для досягнення гармонії між технічною та художньо-образною складовими вокально-виконавської діяльності.

Підкреслимо, що взаємодія означених етапів методики забезпечувалася використанням палітри методів (музично-психологічних, мистецько-педагогічних, проектних, виконавського музикознавства), серед яких: діагностувальні вправи, вокальні етюди, добір вокального репертуару відповідно до індивідуальних виконавських ресурсів, психологічного супроводу вокального навчання, інтерактивні майстер-класи, рольові ігри, вокально-виконавські імпровізації, творчі проєкти у сольному та ансамблевому виконавстві, ведення електронного портфоліо виконавця; дихальні, медитативні, релаксаційні вправи для контролю хвилювання, моделювання сценічних ситуацій з метою занурення до складних сценічних умов; поступового ускладнення репертуару виконавця для розвитку впевненості та опору стресорам, відеозапису власного виконання з подальшим його аналізом для зниження рівня тривожності, ведення щоденника самоаналізу емоційних станів до і після виступу, тренінгу з проєктування коротко- та довгострокових вокально-виконавських цілей для розвитку вольових якостей. На другому етапі експерименту використовувались методи: виконавського творчого проєкту, індивідуалізації інтерпретаційних концепцій вокального твору, ведення власного щоденника виконавця з аналізом якості власного відтворення музичної логіки, стилю, художньо-емоційного змісту. Технологія вокально-виконавської саморегуляції на третьому етапі експерименту передбачала проведення серії тренінгів: з вокально-виконавського самоконтролю, вокально-виконавської самооцінки, вокально-виконавської самокорекції, самонастройкі на саморегуляцію вокально-виконавської діяльності.

Порівняльні результати оцінювання початкового та прикінцевого зрізу формувального експерименту наведено у таблиці 1.

Таблиця 1

Порівняльні відомості рівнів підготовленості майбутніх магістрів музичного мистецтва до вокально-виконавської саморегуляції

Діагностичні зрізи	групи /рівні	високий	достатній	низький	адаптаційний
Початковий зріз	ЕГ	8,33	16,67	25,00	50,00
	КГ	8,33	8,33	25,00	58,34
Прикінцевий зріз	ЕГ	33,33	41,67	16,67	8,33
	КГ	16,67	25,00	41,66	16,67

[авторська розробка]

Висновки та пропозиції. У ході констатувального експерименту уточнено діагностичний апарат, зокрема критерії оцінювання (ціннісно-вольовий,

гностично-індивідуальний, контрольно-рефлексивний) та наявний рівень підготовленості майбутніх магістрів музичного мистецтва до вокально-виконавської саморегуляції. Результати формувального експерименту засвідчили, що розроблена методика підготовки майбутніх магістрів музичного мистецтва до вокально-виконавської саморегуляції довела свою ефективність, проте відповідні педагогічні умови можуть уточнюватись. Отже, пропонуємо впроваджувати означену методику в освітній процес педагогічних і мистецьких вишів.

Список використаних джерел:

- [1] Сунь Сін. Формування умінь саморегуляції музично-виконавських дій майбутніх учителів музики в процесі фахової підготовки: дис.... канд. пед. наук :13.00.02. Київ, 2019. 230 с.
- [2] Gailliot, M. T., Mead, N. L., Baumeister, R. F. (2008). Self-regulation. In O.P. John, R.W. Robins, & L.A. Pervin (Eds.), *Handbook of Personality: Theory and Research*, (pp. 472-491). New York: Guilford <https://psycnet.apa.org/record/2008-11667-018>
- [3] Thagard, P., Wood, J. V. (2015). Eighty phenomena about the self: representation, evaluation, regulation, and change. *Frontiers in Psychology*, 6, 334. doi: <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2015.00334>

EXPERIMENTAL TESTING OF THE METHODOLOGY PREPARING FUTURE MUSICAL ART MASTERS FOR VOCAL-PERFORMANCE SELF-REGULATION

Bian Nannan

PhD student

State Institution "South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky", Ukraine

Summary. *The article highlights the proceedings of experimental verification of the methodology training future musical art masters for vocal-performance self-regulation during ascertaining and formative experiments, in particular, presenting the diagnostic apparatus, pedagogical conditions, stages and results of applying the specified methodology.*

Keywords: *vocal-performance self-regulation, experimental methodology, training, future musical art masters, pedagogical conditions.*